

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Українсько-угорський навчально-науковий інститут
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Українсько-угорського
навчально-наукового інституту
_____ /Шпеник О.О./
«29» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та
організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з
поглибленим вивченням історії**

Рівень вищої освіти	другий (магістр)
Галузь знань	01–Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014–Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація)(за наявності)	014.03–Середня освіта. Історія
Освітня програма	«Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Угорська

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з поглибленим вивченням історії» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка спеціальності 014 – Середня освіта предметної спеціальності або спеціалізації (за наявності) 014.03–Середня освіта. Історія освітньої програми «Історія (мова навчання фахових дисциплін – угорська)»

Розробники: Зубанич Л. Л., к.і.н., доцент кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції, Головач А.Й. к.і.н., доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Історії Угорщини та європейської інтеграції протокол № 11 від «18» червня 2024 р.

Завідувач кафедри доц. Зубанич Л. Л.

Схвалено науково-методичною комісією Українсько-угорського навчально-наукового інституту протокол № 7 від «27» червня 2024 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Талабірчук О. Ю.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3 самотійної роботи студента - 5	1	1
	Лекції:	
	40	-
	Практичні (семінарські):	
	20	-
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	90	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «*Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з поглибленим вивченням історії*» виконує кілька важливих функцій у підготовці фахівців-істориків, учителів закладів загальної середньої освіти. Вона завершує професійно-педагогічну підготовку, надаючи інструментарій для їхньої вчительської діяльності, покликаний формувати вміння майбутнього вчителя закладати громадянські особистісні якості учня, яких потребує демократичне суспільство (інтелектуальну чесність, відкритість розуму, повагу до правди, толерантність, вміння критично мислити), виконує роль провідника у переході до особистісно орієнтованого навчання, виховання на уроках вітчизняної та всесвітньої історії громадянина України.

Головними завданнями курсу «*Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з поглибленим вивченням історії*» є:

- охарактеризувати шкільну історичну освіту старшої школи;
- поглибити теоретичні знання та сформувати уміння в студентів з питань організації освітнього процесу у закладах середньої освіти з урахуванням специфіки майбутньої професії;
- сформувати уміння і навички підготовки, проведення навчальних занять з історії;
- ознайомитися із сучасними інноваційними підходами вітчизняних і зарубіжних науковців як до навчально-пізнавального процесу в цілому у школі, так і до викладання історії;
- допомогти у формуванні основ методичної майстерності, педагогічної техніки майбутнього учителя історії старшої школи, його комунікативних здібностей, умінь і навичок індивідуального і колективного спілкування з учнями;
- поглибити знання з методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності учнів,
- формування сучасних теоретичних та методичних знань з організації гурткової роботи у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.
- формування цілісного уявлення про організаційні аспекти гурткової діяльності;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями функціонування гуртків різної спрямованості;
- забезпечення умов для усвідомлення здобувачами методики організації змістовного дозвілля учнів;

- ознайомлення майбутніх учителів з перевагами гурткової роботи у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Відповідно до освітньої програми, вивчення даної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральні: здатність розв'язувати комплексні/спеціалізовані та практичні проблеми угалузiosвіти, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до критичного аналізу й синтезу, генерування нових, складних ідей у галузі освіти й історії.

ЗК2. Здатність до діагностування, аналізу, проектування освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, закладах професійної (професійно-технічної) освіти та закладах вищої освіти.

ЗК4. Здатність до реалізації функцій викладача і керівника освітньої установи, закладу. ЗК5. Здатність вчитися протягом всього життя.

ЗК6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК9. Здатність діяти соціально, відповідально та громадянсько свідомо.

фахові компетентності (предметні):

ФК1. Здатність застосовувати принципи та методи педагогіки і психології у навчально-виховному процесі в закладах загальної середньої освіти та закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

ФК4. Здатність до розуміння проблем загальної середньої освіти та особливостей викладацької діяльності.

ПК 5 – Здатність організувати навчальний процес з вивчення історичних дисциплін у ЗЗО та ЗФО на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів під час педагогічної та наукової практики.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у здобувачів вищої освіти програмних результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності **014 Середня освіта** та освітньої програми **«014.03 – Середня освіта. Історія»:**

знати:

- міжпредметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами;
- форми організації навчання;
- специфіку застосування новітніх освітніх технологій у школі;
- особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у навчального закладу;
- психологічні особистісні якості педагога, професійні вимоги до нього.
- основні завдання та принципи організації гурткової діяльності;
- профільне спрямування та види гуртків у ЗЗСО та позашкільної освіти;
- специфіку змісту, форм і методів роботи керівника гуртка;
- методику організації позакласної роботи та додаткової освіти школярів;
- методичні аспекти керування гуртковою діяльністю у ЗЗСО та позашкільної освіти.

вміти:

- застосування методів, прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів (бесіди, діалогу, дискусії, сюжетно-рольової гри, роботи в групах тощо);
- планування структури, змісту, процесу організації лекції, практично-семінарського заняття;
- добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності;
- застосовувати сучасні освітні технології;
- здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.

- планувати роботу гуртка у закладах загальної середньої та позашкільної освіти;
- творчо користуватися методами та формами організації гурткової роботи;
- організувати учнів для проведення колективно-творчої роботи на заняттях гуртка;
- творчо використовувати отримані знання при розв'язуванні ситуаційних завдань;
- використовувати науково-методичні дані з методики організації гурткової роботи;
- організувати позакласну роботу дітей різного віку, підготувати проект гуртка,
- активізувати навчально-творчу діяльність дітей та підлітків.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з поглибленим вивченням історії» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД за ОП: немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з поглибленим вивченням історії» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати знання з гуманітарних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін в обсязі необхідному для успішного володіння загальнотеоретичними та світоглядними питаннями і навиками практичного їх використання в освітній діяльності	ПРН – 1
Володіти навиками педагогічної майстерності, враховувати сучасні тенденції освіти в освітньому процесі.	ПРН – 2
Конструктивно вирішувати особистісно й професійно-значущі проблеми відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм та на основі гармонійного поєднання знань з історичних наук, методики їх навчання і культури педагогічного спілкування.	ПРН – 3
Вміти проводити різноманітні форми позааудиторної роботи з фахових предметів, визначати ступінь і глибину засвоєння учнями та студентами навчального матеріалу, використовуючи при цьому різноманітні методи і прийоми контролю знань, формувати навички самостійного поповнення знань.	ПРН – 5
Дотримуватись етичних норм, норм академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково-педагогічній діяльності та демонструвати вміння формувати її в здобувачів освіти	ПРН – 12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної «Методика навчання історії і суспільнознавчих дисциплін та організація гурткової роботи в старшій школі та в класах з поглибленим вивченням історії»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Застосовує знання з гуманітарних, фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін в обсязі необхідному для успішного володіння загальнотеоретичними та світоглядними питаннями і навиками практичного їх використання в освітній діяльності	ПРН – 1
Володіє навиками педагогічної майстерності, враховувати сучасні тенденції освіти в освітньому процесі.	ПРН – 2

Конструктивно вирішує особистісно й професійно-значущі проблеми відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм та на основі гармонійного поєднання знань з історичних наук, методики їх навчання і культури педагогічного спілкування.	ПРН – 3
Вміє проводити різноманітні форми позааудиторної роботи з фахових предметів, визначати ступінь і глибину засвоєння учнями та студентами навчального матеріалу, використовуючи при цьому різноманітні методи і прийоми контролю знань, формувати навички самостійного поповнення знань.	ПРН – 5
Дотримується етичних норм, норм академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково- педагогічній діяльності та демонструвати вміння формувати її в здобувачів освіти	ПРН – 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

усне опитування, письмові практичні роботи, написання реферату, підсумкові контрольні роботи.

Результати діяльності студентів оцінюються за 100-бальною системою за такими формами контролю: поточний — виступ на практичному занятті (до 5 балів), виконання презентації, домашніх індивідуальних занять (до 40 балів: кожне індивідуальне завдання оцінюється до 5 балів; тематичний (за модулем) контроль (тестування) — до 50 балів.

Підсумковий контроль — виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми і практично засвоїли їх.

За результатами поточного контролю та виконання домашніх індивідуальних завдань студенти, які отримали від 90 до 100, балів можуть бути звільнені від підсумкового контролю та отримати оцінку "відмінно", від 80 до 90 балів — "добре", від 70 до 80 балів — "задовільно".

Заплановано дві модульні контрольні, захист реферату, заслуховування доповіді, перегляд презентації студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Одержаний результат переводиться у бали.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Форма модульного контролю: Модульний контроль (МК) проводиться один/два рази за семестр, відповідно до графіка навчального процесу.

Контрольні заходи модульного контролю з навчальної дисципліни проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи модульного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачам і затверджується кафедрою.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання, реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Студент, який з поважної причини не зміг з'явитися на модульний контроль за дозволом декана може скласти пропущений модульний контроль з предмету.

Форма підсумкового семестрового контролю: студенти, які за результатами модульних контролів здобули з навчальної дисципліни не менше від встановленої мінімальної кількості балів, атестуються із виставленням їм державної семестрової оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») відповідно до шкали переведення. Студенти, які атестовані з оцінкою «незадовільно» зобов'язані скласти семестрові экзамени. Семестрові экзамени можуть також скласти студенти, які бажають покращити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань на экзаменах здійснюється у 100-бальній шкалі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі за поточний та модульний контроль модуль 1.

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	CP	...	...	50	100
6	6	6	6	6	5	15				

T1, T2 ... – теми CP – самостійна робота

модуль 2.

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	CP	...	...	50	100
6	6	6	6	6	5	15				

T1, T2 ... – теми CP – самостійна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	35	5	35
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	5	1	5
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Виконання модульної контрольної роботи передбачає письмові відповіді на теоретичні питання, різних рівнів складності. За кожну правильну відповідь на 3 теоретичні завдання студент може отримати від 10 до 20 балів максимум. До модульної контрольної роботи допускаються студенти, як відвідали не менше 90 % аудиторних занять (або відпрацювали пропущені заняття на консультаціях) і отримали не менше 60 % від можливої кількості балів за поточну роботу.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою (іспит)	Критерії знань
A	90-100	відмінно	Студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.
B	82-89	Добре	Студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, вільно володіє державною мовою; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання
C	74-81		
D	64-73	Задовільно	Студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, невміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
E	60-63		
FX	35-59	Незадовільно	Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
F	0-34		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Методика викладання історії як галузь педагогічної науки. Поняття „методика” в педагогічній науці. Задачі і функції методики навчання історії. Основні фактори процесу шкільної історичної освіти. Зв'язок методики навчання історії з іншими науками. Методи наукового дослідження шкільного навчання історії. Критичне засвоєння досвіду зарубіжної та авітчизняної методики. Масове усне й письмове опитування учнів. Метод цілеспрямованого спостереження. Педагогічний експеримент. Технічні засоби навчання –використовувати ТЗН, усвідомити роль ТЗН у розвитку художнього сприймання й читацьких інтересів учнів тощо.

Тема 2. Розвиток методики навчання історії. Зміст джерелісторичних знань XVI–XIX ст. Розвиток освіти в 70-90-х рр. XIX ст. Колегія Павла Галагана (Друга чоловіча гімназія). Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут». Державний університет «Львівська політехніка». Мета навчання історії в школі у XIX – поч. XX ст. Способи і засоби навчання історії у XVIII–XIX ст. Способи і засоби навчання історії в школах України у XX ст.

Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти. Основні компоненти змісту шкільної історичної освіти. Історичні факти і їх класифікація. Теоретичний матеріал в історичних курсах. Емпіричний і теоретичний рівні засвоєння учнями навчального історичного матеріалу. Співвідношення фактів і теорії в курсах основної школи. Пріоритетними напрямками сучасної державної політики в Україні. Концептуально-теоретичні проблеми шкільної історичної освіти України XXI ст. Світовими тенденціями сучасного етапу розвитку загальної середньої освіти. Основоположними принципами освіти XXI століття. Основні напрями розвитку змісту сучасної шкільної освіти. «Інформаційно-знаннєва» парадигма освіти. Основні напрямки розвитку наук: їхня інтеграція, системність тощо, тобто оновлення під впливом науково-технічного прогресу, відбиваються на характері знань, які опановують учні.

Тема 4. Пізнавальні вміння, як компонент змісту шкільної історичної освіти. Поняття про вміння в методиці навчання історії. Види пізнавальних умінь, що формуються у шкільних курсах історії. Методика формування пізнавальних умінь. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні. Проблема вивчення пізнавальних можливостей школярів у методиці навчання історії. Пізнавальні процеси у навчанні історії. Особливості пізнавального інтересу учнів до історії. Проблема диференційованого підходу до учнів у навчанні історії. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти. Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.

Тема 5. Шкільний підручник в системі навчання. Актуальні проблеми шкільного підручника з історії. Як використати на уроці методичні можливості підручника. Наводить основні характеристики підручника, які є напрацюванням європейських експертів і вчителів. Підручник повинен: відповідати мінімум у змісту за державним стандартом; бути частиною навчально-методичного комплексу разом з іншими посібниками; забезпечувати методологічну і педагогічну наступність з іншими підручниками за вертикаллю та горизонталлю. Сучасний підручник має бути орієнтований на: демократичні цінності та пріоритети громадянського суспільства; розгляд історичних подій у загальнонаціональному, загально-європейському та світовому контекстах; діалогову форму спілкування автора з читачами.

Тема 6. Навчання за допомогою різних типів навчальних текстів. Класифікація текстів та особливості використання підручника на уроці історії. Методика роботи з історичним документом. Художня та науково-популярна література у навчанні історії. Проблема інтерпретації навчальних текстів на уроках історії. Методи роботи з наочним матеріалом; історичними джерелами і документами. Поняття наочного навчання. Класифікація наочності. Методика роботи з речовими

пам'ятками й образною наочністю. Методика роботи з умовно-графічною наочністю. Застосування опорних схем та сигналів у навчанні історії.

Змістовий модуль 2.

Тема 7. Урок історії. Урок історії як елемент і основна форма навчання і виховання школярів. Взаємозв'язок уроку, теми і курсу історії. Традиційні структурні елементи уроку історії. Залежність структурних елементів уроку від його утримання, основної дидактичної задачі, цілей і типу уроку. Проблема правильного дозування історичного матеріалу, форм і методів роботи, використовуваних на уроці. Основні вимоги запропоновані до уроку історії. Урок як цілісна система. Урок –це організаційна одиниця навчального процесу удосконаленні завершеної, але часткової мети навчання. Перевага уроку як форми організації. Типологія й структура уроку. Вимоги до сучасного уроку.

Тема 8. Типи уроків історії. Класифікації уроків історії по ланках процесу навчання. Типологія уроків історії по А. А. Вагіну для молодших, середніх і старших класів. Ідея інтенсифікації самостійної роботи учнів у класифікації уроків історії, запропонованої академіком М. В. Нечкіной. Сучасні підходи українських методистів до проблеми класифікації типів уроків історії.

Тема 9. Структурні елементи уроку історії. Місце і призначення кожного структурного елемента уроку. Логічний взаємозв'язок всіх елементів структури уроку історії. Призначення й утримання «організаційного моменту» уроку. Цілі і задачі опитування. Основні правила проведення опитування. Дискусія як один з ефективних засобів активізації розумової діяльності учнів. Основні правила оцінки відповіді учнів. Основні методи викладу нового матеріалу. Домашнє завдання.

Тема 10. Методи активізації навчального процесу: сучасні тренди. Аудіо-та відеозасоби навчання історії. Комп'ютер на уроці історії. Гра на уроці історії. Інтерактивні технології навчання. Структура інтерактивного уроку історії. Роль ІКТ у формуванні професійної компетентності учасників освітнього процесу. Методи активізації навчання у ЗВО: сучасні тренди. Дидактичні ігри як засіб активізації навчання історії в основній школі. Змішане навчання у закладах освіти: тенденції та виклики сьогодення. Змішане навчання. Принципи змішаного навчання. Подкаст. Водкаст. Пре-водкастинг. Перевернутий клас. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Організація платформами дистанційного навчання за допомогою сервісів «*Microsoft Office 365 Education*».

Тема 11. Способи перевірки та оцінювання результатів навчання історії. Функції і форми перевірки результатів навчання історії. Сучасні підходи до оцінювання рівня навчальних досягнень школярів на уроках історії. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Застосування засобів «*Microsoft (Word, Excel)*» для організації та контролю знань учнів.

Тема 12. Вчитель історії. Особистість вчителя історії. Фахова майстерність, ерудиція, культура й ідейна переконаність вчителя історії. Взаємодія і вплив особистості вчителя історії на навчання і виховання учнів. Види діяльності вчителя історії в школі. Основні етапи підготовки вчителя історії до уроку. Самооцінка і аналіз педагогічної діяльності вчителя. Творчий характер проведення уроку історії. Культура мовлення вчителів історії.

Модуль 2.

Змістовий модуль 3.

Тема 13. Система позашкільної освіти. Мета та основні завдання позашкільної освіти. Історичні аспекти розвитку позашкільної освіти. Історія розвитку гурткової діяльності. Основні принципи організації гурткової та краєзнавчої роботи. Принципи організації позаурочної та

позашкільної роботи. Нормативно правова база організації клубів та гуртків. Практичне заняття: Закон України "Про позашкільну освіту".

Тема 14. Гурткові заняття і їх характеристика. Зміст і основні напрями роботи у гуртках. Освітній, розвивальний і виховний потенціал учнівських гуртків. Організація і напрями роботи гуртків. Практичне заняття. Види та специфічні особливості клубів та гуртків різного спрямування. Методи роботи з гуртківцями. Масові заходи. Практичне заняття. Гурткова діяльність. Види гуртків. Типи гуртків.

Тема 15. Типи шкільних клубів. Клубна година. Форми організації позашкільної роботи з учнями. Структура занять у гуртку. Організація керівництва гуртком. Перспективний та календарний плани гурткової діяльності. Тривалість гурткових занять. Розподілу робочого часу.

Тема 16. Методика організації гурткової та краєзнавчої діяльності. Масові форми виховної роботи. Групові та індивідуальні форми виховної роботи. Методика індивідуального виховного впливу. Комплектація гуртків та секцій різного спрямування. Вікова та творча градація гуртків. Роз'яснення до наповнюваності гуртків. Практичне заняття: Роз'яснення до структури навчального року.

Тема 17. Проектування та складання необхідної документації керівника гуртка. Методичні матеріали керівника гуртка. Вказівки до ведення журналу планування та обліку гуртка. Факультативні заняття.

Тема 18. Зміст навчального матеріалу на гурткових заняттях. Вибір індивідуальних творчих завдань для кожного гуртківця. Підбір матеріалу. Навчальні програми. Авторські навчальні програми гуртків. Структура програми. Розділи програми. План роботи керівника гуртка. Складання плану-конспекту гурткового заняття. Види конспектів. Структура конспекту.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна, заочна)					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні(семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
Модуль 1						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Методика викладання історії як галузь педагогічної науки	7	2				5
Тема 2. Розвиток методики навчання історії	9	2	2			5
Тема 3. Зміст шкільної історичної освіти	7	2				5
Тема 4. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти	9	2	2			5
Тема 5. Шкільний підручник в системі навчання	9	4				5
Тема 6. Навчання за допомогою різних типів навчальних текстів	7	2				5
Разом за змістовий модуль 1	48	14	4			30

Змістовий модуль 2.						
Тема 7. Урок історії	9	2	2			5
Тема 8. Типи уроків історії	7	2				5
Тема 9. Структурні елементи уроку історії	7	2				5
Тема 10. Методи активізації навчального процесу: сучасні тренди	9	2	2			5
Тема 11. Способи перевірки та оцінювання результатів навчання історії	9	2	2			5
Тема 12. Вчитель історії	9	4				5
Разом за змістовий модуль 2	50	14	6			30
Змістовий модуль 3.						
Тема 13. Система позашкільної освіти.	9	2	2			5
Тема 14. Гурткові заняття і їх характеристика.	9	2	2			5
Тема 15. Типи шкільних клубів.	7	2				5
Тема 16. Методика організації гурткової та краєзнавчої діяльності.	9	2	2			5
Тема 17. Проектування та складання необхідної документації керівника гуртка	9	2	2			5
Тема 18. Зміст навчального матеріалу на гурткових заняттях.	9	2	2			5
Разом за змістовий модуль 3	52	12	10			30
Разом	150	40	20			90

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять*

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Розвиток методики навчання історії. Зміст шкільної історичної освіти.	2
2	Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти- Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні-	2
3	Урок історії. Типи уроків історії. Структурні елементи уроку історії	2
4	Використання сучасних методів викладання історії в школі	2
5	Способи перевірки та оцінювання результатів навчання історії	2
6	Закон України "Про позашкільну освіту". https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text	2
7	Види та специфічні особливості клубів та гуртків різного спрямування. Організація краєзнавчих гуртків.	2
8	Розклад занять у гуртку. Графік роботи керівника гуртка. Обов'язки та відповідальність керівника гуртка.	2
9	Наочний та роздатковий матеріал під час занять у гуртку. Факультативні заняття. Варіанти стратегії створення сучасного гуртка.	2
10	Розробка програми гуртка. Написання плану-конспекту занять у гуртку	2
Разом		20

* використання елементів неформального навчання – здобувач із запропонованих як альтернативних форм практичних занять (проходження дотичних до тем модуля онлайн курсів на платформах Прометеус, Освіторія, EdEra та ін.) може обрати 1 і за наявності сертифіката отримати кількість балів передбачених за конкретну тему.

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна
1	Методика викладання історії як галузь педагогічної науки	3
2	Розвиток методики навчання історії	3
3	Зміст шкільної історичної освіти	4
4	Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти	4
5	Психолого-педагогічна характеристика пізнавальних можливостей учнів у навчанні	4
6	Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти	4
7	Урок історії	5
8	Типи уроків історії	5
9	Структурні елементи уроку історії	5
10	Використання сучасних методів викладання історії в школі	5
11	Способи перевірки та оцінювання результатів навчання історії	4
12	Вчитель історії	4
13	Методи та структура позашкільної освіти	4
14	Нормативно правова база організації клубів та гуртків	4
15	Освітній, розвивальний і виховний потенціал гуртків	4
16	Вікова та творча градація гуртків	4
17	Структура занять у гуртку	4
18	Організація і проведення основних форм позаурочної роботи	4
19	Вплив занять у гуртках на формування здібностей дитини	4
20	Інформаційне, технічне, медичне та інші види забезпечення роботи гуртка.	4
21	Вибір індивідуальних творчих завдань для кожного гуртківця.	4
22	Метод проектів на гурткових заняттях.	4
23	Організація краєзнавчої роботи	4
	Разом	90

1. Складання індивідуального плану проходження практики та узгодження його з науковим керівником.

2. Підготовка електронної анкети (тестових завдань), (Google форма) щодо визначення якості знань здобувачів освіти.

3. Підготовка звітної документації про проходження практики.

Самостійна робота студента під час вивчення курсу здійснюється за напрямками:

- організаційно-методична робота в бібліотеці;
- опрацювання джерел, підручників і навчальних посібників, монографій, енциклопедій та словників;
- конспектування літератури згідно з тематичним планом лекцій;
- опрацювання лекційного матеріалу;
- реферування наукових статей та інших друкованих джерел;
- написання рефератів, творчих і дослідницьких робіт;
- перегляд і рецензування художніх і документальних фільмів;
- підготовка виступів на семінарах, конференціях, участь в ділових іграх тощо;

- підготовка до іспиту з навчального курсу.

Частина самостійної роботи студентів з курсу здійснюється у вигляді опрацювання матеріалу з метою написання реферату (есе) на запропоновану проблематику. Форма контролю: прилюдний захист реферату.

Вимоги до написання реферату:

Підготовка реферату з одного питання програми (за вибором студента) є самостійною домашньою роботою.

Критерієм оцінки реферату є такі параметри: виразно сформульована проблема; обґрунтування її актуальності; короткий огляд літературних джерел, поглядів різних (кількох) авторів на суть проблеми; логічна послідовність і аргументованість викладу змісту; наявність власної (авторської) позиції; пов'язаність змісту реферату з сучасними українськими реаліями (практичними чи теоретичними); наявність висновку й посилань на джерела. Незараховуються ті реферати, які є плагіатом чи передруком текстів і зпідручників або Інтернету.

У процесі підготовки рефератів студенти отримують практичні навички самостійної роботи з літературою, архівними і музейними фондами, уміння робити висновки й узагальнення різних точок зору на події та явища, висловлювати свої погляди на існуючі проблеми.

При підготовці реферату необхідно виділити декілька етапів:

- вибір теми та пошук необхідної літератури;
- вивчення зібраних матеріалів;
- написання реферату;
- його захист впродовж 6–7 хвилин.

Після вибору та осмислення теми, яка зацікавила студента, необхідно отримати консультацію у викладача щодо доскладання попереднього плану і списку тематичної літератури. Ознайомлення з літературою є дуже відповідальним етапом роботи над рефератом, оскільки сьогодні існує чимала кількість публікацій та різноманітних досліджень, спектр яких коливається від заідеологізованих робіт радянського часу або занадто радикальних, псевдонаукових праць сьогодення до справді виважених робіт. Тому спроба об'єктивно осмислити різні погляди вимагає критичного співставлення джерел інформації, глибокої розумової праці. Після працювання літератури, можна скласти план, що включає два – три питання, які розкривають основний зміст теми. Найважливіші вимоги до написання реферату – змістовність, логічна послідовність, органічний зв'язок викладу окремих питань. Після розкриття кожного питання плану обов'язково робляться висновки, лише по завершенні розгляду всієї теми робиться глибокий загальний висновок. Усі теоретичні положення й висновки зроблені в рефераті, повинні бути аргументовані з посиланнями на джерела.

Технічні вимоги до оформлення реферату:

- титульна сторінка має бути оформлена за зразком;
- обсяг реферату 7-10 стор.;
- формат паперу А4 (білого кольору), інформацію фіксувати тільки на одному боці аркушу, поля (верхнє, нижнє та ліве – 2 см, праве – 1 см), шрифт „Times New Roman”, розмір – 14, інтервал – 1,5;
- наприкінці реферату студент повинен зробити самостійні висновки;
- в кінці реферату має бути вказана використана література;
- оформлений реферат студент підписує і проставляє дату виконання.
- реферат слід здати викладачеві, або методисту кафедри.

6.5. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни *Методика навчання історії у закладах загальної середньої освіти*» носить самостійний характер виконання окреслених завдань. Воно виконується студентом під час усього періоду вивчення відповідної навчальної дисципліни. Індивідуальне завдання включає підготовку презентації за визначеною темою. Вибір теми здійснюється студентом самостійно, проте вона обов'язково має стосуватися загального змістового навантаження з навчального курсу і не має повторюватися у різних студентів.

Презентація готується з використанням програмного продукту Microsoft PowerPoint і не повинна перевищувати 20 слайдів, але краще вкласти матеріал у 15-17 слайдах. Тіло слайдів презентації бажано обрати одне для всієї презентації. Можна скористатися шаблонами. В одному слайді доцільно вміщувати не більше, ніж 10 рядків тексту.

Структура виступу:

- тема доповіді, а також ПІБ, курс, спеціальність і форма навчання доповідача (1 слайд);
- актуальність обраної проблеми дослідження (1 слайд);
- основна візуальна інформація за темою, яка доповнюватиме (але не повністю дублюватиме!) виступ доповідача (12-14 слайдів);
- бібліографічний список основних використаних джерел (1-2 слайди).

Кожен слайд має бути викладений чітко, лаконічно і не містити неоднозначних формулювань.

6.6. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Методика викладання історії - науково-педагогічна дисципліна.
2. Місце методики викладання історії в системі педагогічних та спеціальних наук.
3. Зародження методики викладання історії та шкільної історичної освіти в Україні.
4. Структура сучасної шкільної історичної освіти.
5. Шкільні програми з історії. Зміст і структура.
6. Зміст, структура та значення курсу всесвітньої історії в системі шкільної історичної освіти.
7. Зміст, структура та значення курсу історії України в системі шкільної історичної освіти.
8. Місце та роль краєзнавчого матеріалу в курсі історії України. Уроки з історії рідного краю.
9. Структура історичних знань школярів.
10. Історичні факти. Їх роль у вивченні історії.
11. Методика формування уявлення про історичний час.
12. Методика формування уявлення про історичний простір.
13. Історичні поняття. Класифікація. Взаємозв'язок засвоєння історичних фактів та понять.
14. Методика формування історичних понять.
15. Виховні можливості шкільного курсу історії та методика їх реалізації.
16. Розвиток вмінь учнів у процесі вивчення історії. Класифікація вмінь.
17. Методика формування вмінь в процесі вивчення історії.
18. Методика використання ТЗН на уроках історії.
19. Засоби та методи навчання історії.
20. Усний виклад історичного матеріалу. Вимоги до усного викладу.
21. Роль бесіди у вивченні історії. Види бесіди. Вимоги до її проведення.
22. Словесно-друкований метод навчання історії.
23. Методика роботи з підручником на уроках історії. Сучасні підходи до складання підручника.
24. Документальні матеріали. Їх значення та класифікація.
25. Методика вивчення історичних документів.
26. Використання поточної інформації на уроках історії.
27. Методика використання художньої літератури на уроках історії.
28. Значення використання наочності на уроках історії. Класифікація наочності.
29. Методика роботи з історичною картою.
30. Образотворча наочність. Методика її використання на уроках історії.
31. Практичний метод навчання історії.
32. Проблемний метод навчання історії.
33. Дидактична сутність міжпредметних зв'язків. Їх роль у вивченні історії.
34. Методика реалізації міжпредметних і міжкурсівих зв'язків в процесі вивчення історії.
35. Урок - основна форма організації навчально-виховного процесу.
36. Специфічні форми навчально-виховного процесу з історії.
37. Вимоги до сучасного уроку з історії.
38. Класифікації типів уроків з історії.

39. Підготовка вчителя до уроку.
40. Характеристика комбінованого уроку.
41. Характеристика уроку узагальнення та систематизації знань, вмінь та навичок.
42. Характеристика уроку перевірки та оцінки знань, вмінь та навичок учнів.
43. Уроки семінарського та лабораторного типів.
44. Характеристика уроку-лекції.
45. Завдання перевірки знань та вмінь учнів на уроках історії.
46. Методика усної перевірки знань та вмінь учнів на уроках історії.
47. Методика письмової перевірки знань та вмінь учнів на уроках історії.
48. Позакласна робота з історії. Зміст, форми, значення.
49. Кабінет історії в школі.
50. Учитель історії.
51. Норми оцінювання знань та вмінь з історії.
52. Нетрадиційні типи уроків історії.
53. Особистісно-орієнтоване навчання історії.
54. Тести з історії. Методика їх складання та використання.
55. Використання ігрових елементів на уроках історії.
56. Комп'ютер на уроках історії.
57. Практичне завдання.
58. Нормативно-правова база організації гурткової роботи.
59. Планування роботи гуртка.
60. Матеріально-технічна база гуртка.
61. Здійснення керівництва гуртковою та краєзнавчою діяльністю.
62. Види гуртків та секцій.
63. Комплектація гуртків та тривалість занять.
64. Класифікація груп, гуртків та інших творчих об'єднань.
65. Функції керівника гуртка.
66. Схема керування гуртком.
67. Навчальні програми. Авторські навчальні програми гуртків.
68. Складання плану-конспекту гурткового заняття.
69. Методичні аспекти проведення екскурсії.
70. Організація виставок, олімпіад, турнірів, конкурсів трудової майстерності.
71. Проектування та складання необхідної документації керівника гуртка.
72. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор для перегляду презентацій у форматі MS PowerPoint, використання комп'ютерів, історичних та контурних карт, унаочнень.

У разі дистанційного навчання – інтернет (ZOOM, MOODLE).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Закон України "Про позашкільну освіту" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Ковач Е. Г. Методика викладання історії: метод. посіб. Ужгород: 2017. 98 с.

5. Комаров В. О. Методика навчання історії в школі. 2003. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4713/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%92.%20%D0%9E.%20%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97%20%D1%96%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96.pdf>
6. Волкова Н. П.. Педагогіка. Навчальний посібник. Київ:Акдемвида, 2007. 618 с.
7. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісноорієнтована методика навчання історії в основній школі. 2018. https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:FAyln72sBG0J:scholar.google.com/+%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
8. Яковенко Г.Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник / Г.Г. Яковенко. – Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
9. Яремчук В. Д. Історія політичних і правових вчень: схеми, дефініції, джерела та персоналії: навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 380 с [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4976/3/%D0%AF%D1%80%D0%B5%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%92.%D0%94.--%20%D0%86%D0%9F%D0%9F%D0%92%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87% %D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA--%D0%92%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%A2%D0%9A%D0%90.pdf>
10. Брижак Н.Ю. Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах: навчальний посібник. Київ: Логос, 2017. 126 с.
11. Кузьмінський А. Л. Педагогіка [Текст]: підручник / А.Л. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. - К.: Знання-Пресс, 2003. - 418 с.
12. Методичний путівник керівника гуртка сучасної школи та позашкільця Частина 2./ Укладач Пітко С. Б. Львів: ЛОППО, 2020. 79 с.
13. Організація гурткової роботи в дошкільних навчальних закладах / авт.- уклад. Л. Б. Міщенко. Х.: Вид. група «Осно- ва», 2015.
14. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М.Фіцула.- К.: Видавничий центр "Академія", 2000.

Допоміжна література

1. Баландюк Р. Г. Економічна складова як компонент змісту навчальних програм з історії України для учнів 8-9 класів загальноосвітньої школи //Педагогіка та психологія. – 2015. – №. 49. – С. 44-55. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:RbxLXScKneAJ:scholar.google.com/+%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8+%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D1%83+%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.+&hl=ru&as_sdt=0,5
2. Барановська О. В. Шкільний підручник в умовах нового освітнього середовища //Проблеми сучасного підручника. – 2018. – №. 21. – С. 20-30. .- [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:M1eodp_2W_sJ:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+%&hl=ru&as_sdt=0,5

3. Бондарук І. Методика розвитку критичного мислення учнів у процесі навчання всесвітньої історії //Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2011. – №. 39 (2). – С. 88-94. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:gN6rm1wdfUIJ:scholar.google.com/++%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%B2%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%B2+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%86%D1%96+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
4. Боровець І. Стратегії змісту шкільної історичної освіти у європейському союзі //Проблеми дидактики історії. – 2014. – №. 5. – С. 138-149. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:tYEaBLClnh4J:scholar.google.com/+%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82+%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8&hl=ru&as_sdt=0,5
5. Буган Ю.В. Дозвілля школярів (збірник сценаріїв на допомогу педагогічним працівникам загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти) / Ю.В.Буган, О.І.Тимчишин, С.В.Борисюк. – Тернопіль, 1997
6. Буряк В. К. Формування у школярів потреби в самоосвіті. – 2000. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4656/1/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%83%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D1%80%D1%96%D0%B2%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%20%D0%B2%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf>
7. Буряк В. К., Бугрій О. В. Формування в учнів узагальнених пізнавальних умінь. – 1993. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4715/1/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B2.pdf>
8. Ваколя З. М., Кухта М. І. Регіональна періодика про моральне виховання учнівської молоді: історико-педагогічний аспект. – 2022. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/48822/2/8-11.pdf>
9. Власов В. С. Роль підручника у формуванні вмінь працювати з історичним джерелом //Історія в школах України. – 2009. – Т. 6. – С. 3-9. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.histlab.edukit.kiev.ua/Files/downloads/is6-2009.pdf>
10. Впровадження сучасного змісту позашкільної освіти: підготовка педагогів: методичні рекомендації. / [В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, В. В. Мачуський]. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. – 144 с.
11. Гончаренко С. У. Методика як наука //Неперервна проф. освіта: теорія і практика. – 2001. – Т. 2. – №. 1. – С. 86-95. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/706565/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%B0.pdf>
12. Гордєєва Л. Клубна робота за місцем проживання / Л.Гордєєва // Позашкільля. –2010. – №3. – С. 18-21.
13. Гордєєва Л. Клубна робота за місцем проживання / Л.Гордєєва // Позашкільля. –2010. – №3. – С. 18-21.

14. Дем'янюк О. Й. Висвітлення подій першої світової війни в підручниках «Історія України» для 10 класу. //Редакційнаколегія. – 2021. – С. 67. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://etest.org.ua/images/2021/05/PSP/thesis_PSP_2021-1.pdf#page=67
15. Долинна О. Гурткова робота / О.Долинна, О.Низьковська // Дошкільне виховання. – 2004. – № 11. – С. 8-9.
16. Дуднік Ю. С., Дудник Ю. С., Левчук Н. В. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів. – 2018. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://library.vspu.net/jspui/bitstream/123456789/4177/1/%D0%9B%D0%B5%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%94%D1%83%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%BA.pdf>
17. Желіба О. В. Урок історії: спробавідповіді на викликисьогодення. – 2015. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/219/1/43624846.pdf>
18. Земцов І., Скрябіна Т. Критичне мислення як базовий компонент підготовки майбутніх учителів історії //Рідна школа. – 2010. – №. 1-2. – С. 21-24. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:DxUV9-btNBgJ:scholar.google.com/+%D0%9F%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81%D0%B8+%D1%83+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
19. Зякун А. І. Формування національної концепції ішкільної історичної освіти в перше десятиліття незалежності України. – 2005.– [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55065/5/Ziakun_Formuvannia_natsionalnoi_kontseptsii.pdf;jsessionid=452F29670524CFE23DBC2BD26C280F8B
20. Іванцова М. Відповідність шкільних підручників з історії Українидля 8 класу загальноосвітніх закладів України змісту зовнішнього незалежного оцінювання (на прикладі однієї теми) //Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини. – 2021. – С. 307-310. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:09z_Ei_JjekJ:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+8+%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+&hl=ru&as_sdt=0,5
21. Іващенко В. Ю., Куликов В. О. Викладання історії у школі: на шляху до толерантності. Контент-аналіз підручників з історії України //Методичний вісник історичного факультету Харківського національного університету імені ВН Каразіна. – 2012. – №. 10. – С. 73-85. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://history.karazin.ua/themes/history/resources/d154d6e6db201eba84ece0956e82316a.pdf#page=72>
22. Іващенко В. Ю., Куликов В. О. Контент-аналіз зображень у підручниках з історії України для старших класів. – 2012. .– [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://history.karazin.ua/themes/history/resources/87a573dedd1285098a5d262d6d7a9138.pdf#page=104>
23. Ковчин Н. А. Дидактичні та психологічні аспекти розвитку пізнавальних можливостей школярів у процесі навчання географії //Educational Dimension. – 2013. – Т. 38. – С. 134-137. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:-ITGdaFolXIJ:scholar.google.com/++%D0%BF%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9+>

[%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D1%80%D1%96%D0%B2+&hl=ru&as_sdt=0,5](#)

24. Козубовська І. В., Постоліук М. І. Зарубіжний досвід впровадження нетрадиційних форм освіти. – 2018.– [Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/20085/1/%D0%9A%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%8E%D0%BA%D0%A5%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%86%D0%B2%2018%20%D0%97%D0%90%D0%A0%D0%A3%D0%91%D0%86%D0%96%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%94%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%94%20%D0%92%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%92%D0%90%D0%94%D0%96%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9D%D0%95%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%94%D0%98%D0%A6%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%20%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%98.pdf>
25. Козубовська І. В., Шикітка Г. М. До питання про взаємозв'язок адаптації і соціалізації особистості. – 2019.– [Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/27672/1/%D0%94%D0%9E%20%D0%9F%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%20%D0%92%D0%97%D0%90%D0%84%D0%9C%D0%9E%D0%97%D0%92%E2%80%99%D0%AF%D0%97%D0%9E%D0%9A%20%D0%90%D0%94%D0%90%D0%9F%D0%A2%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%86%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%86%D0%97%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%87.pdf>
26. Комаров В. О. Шкільна історична освіта: шляхи перебудови. – 2001. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4880/1/%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0.pdf>
27. Коровіна І. В. Зміст шкільної історичної освіти та його вплив на розвиток духовності дитини // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2012. – №. 3. – С. 86-92. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:zm8ShbvZKhsJ:scholar.google.com/+%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82+%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8&hl=ru&as_sdt=0,5
28. Краєзнавство: [програма профільного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, 70 годин] // Краєзнавство. Географія. Туризм. - 2008. - №42. - С.9-18.
29. Крачковська М. В. Об'ємно-просторова організація територій головних навчальних корпусів Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут” та Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича // Біоресурси і природокористування. – 2015. – Т. 7. – №. 5-6. – С. 37-44. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Bio/article/viewFile/6446/6339>
30. Курило Л. Ф. Еволюція педагогічного процесу в системі університетської освіти України (XIX–початку XX ст.) // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. – 2011. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:49ZM98QbC0EJ:scholar.google.com/+%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8+%D1%96+%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%20%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8&hl=ru&as_sdt=0,5

D1%80%D1%96%D1%97+%D1%83+XVIII+%E2%80%93+XIX+%D1%81%D1%82.+&hl=ru&as_sdt=0,5

31. Левківський М. В., Дубасенюк О. А. Історія педагогіки. – Житомир: Житомирський державний педагогічний університет, 1999. – 336 с.
32. Литнєва Т. Періодизація історії розвитку змісту загальної середньої освіти (30-ті рр. ХХ ст.–початок ХХІ ст.) //Історико-педагогічний альманах. – 2010. – №. 2. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:iRl-X9we4ZQJ:scholar.google.com/+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97+%D0%B2+%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%85+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8+%D1%83+%D0%A5%D0%A5+%D1%81%D1%82.+&hl=ru&as_sdt=0,5
33. ЛОЗОВАН В. ЗМІСТ ШКІЛЬНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВІДОБРАЖЕННЯ У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ З ІСТОРІЇ //Редакційна колегія. – 2021. – С. 226. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://mku.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/Orlykiana-2021.-Zbirnyk-tez.pdf#page=226>
34. Луніка О. В. Теоретичні питання організації пізнавальної діяльності учнів 7-8 класів з краснавчим матеріалом на уроках історії України. – 2012. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/4594/1/Lunika.pdf>
35. Люшин М. Понятійна система дослідження проблеми реалізації релігійознавчої складової змісту всесвітньої історії на уроках у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл //Нова педагогічна думка. – 2013. – №. 3. – С. 87-91. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:lsKx_VBedmYJ:scholar.google.com/+%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BF%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9+%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B2+%D1%83+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
36. Малієнко Ю. Б. Нові підходи до формування змісту підручника Історія середніх віків (7 клас) //Проблеми сучасного підручника. – 2015. – №. 15 (1). – С. 335-344. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:KZUIbjL01kIJ:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+7+%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+&hl=ru&as_sdt=0,5
37. Малієнко Ю. Інтегрування ключових компетентностей у зміст історичної освіти в ліцеї //Український педагогічний журнал. – 2018. – №. 4. – С. 91-98. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:c38CGcZsaskJ:scholar.google.com/+%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82+%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8&hl=ru&as_sdt=0,5
38. Мацейків Т. І. Концептуальні засади відбору та структурування оновленого змісту підручника Історія України для 9 класу //Теоретичні питання культури, освіти та виховання. – 2014. – №. 50. – С. 89-92. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:NGUwPIx8kcsJ:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+9+>

https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:ixvGwIEf4h4J:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+6+%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+&hl=ru&as_sdt=0,5

49. Моцак С. Інтеграція медіаосвіти в шкільний підручник з історії як фактор формування медіаграмотності учнів (на прикладі підручника «Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс)», для 6-го класу закладів загальної середньої освіти) //Проблеми сучасного підручника. – 2020. – №. 24. – С. 163-174. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:ixvGwIEf4h4J:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+6+%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+&hl=ru&as_sdt=0,5
50. Нагорна Г.І. Реалізація краєзнавчого принципу в навчально-виховному процесі / Г.І. Нагорна // Початкова школа. - 1992. - №9-10. - С. 42-45.
51. Олексін Ю. Сучасні методичні підходи до диференціації навчання старшокласників історії //Сборник научных трудов SWorld. – 2013. – Т. 20. – №. 4. – С. 67-75. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:
https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_silsk_shkolu/43_1/visnuk_14.pdf
52. Олексін Ю. Сучасні методичні підходи до диференціації навчання старшокласників історії //Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – №. 43 (1). – С. 115-122. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:BqzWj6cxZ3wJ:scholar.google.com/+%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BF%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9+%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B2+%D1%83+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
53. Олексін Ю. Сучасні методичні підходи до диференціації навчання старшокласників історії //Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – №. 43 (1). – С. 115-122. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:BqzWj6cxZ3wJ:scholar.google.com/+%D0%94%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D0%BF%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%B9+%D1%83%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B2+%D1%83+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
54. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі. – 2018. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:
https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:FAyln72sBG0J:scholar.google.com/+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%B2%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%B2+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%86%D1%96+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5
55. Пометун О. Методика розвитку критичного мислення на уроках історії //Історія і суспільствознавство в школах України: теорія та методика навчання. – 2012. – Т. 1. – №. 3.– [Електронний ресурс] // Режим доступу:
<https://odinec.ucoz.net/metod/pometun1.pdf>

56. Рак В. І. Організаційно-методичні аспекти використання аудіовізуальних засобів у навчальному процесі. – 2014. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9681/1/16Rak.pdf>
57. Робочий зошит керівника гуртка / Упор. Нікітенко Р. – 2-ге вид., без змін. – К.: Шкільний світ, 2011. – 80 с.
58. Русакова Л. Художня освіта в Україні другої половини XIX–початку XX століття: історія та педагогічні пошуки // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2014. – №. 9 (2). – С. 279-285. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:USUGC_OezhEJ:scholar.google.com/+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97+%D0%B2+%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%85+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8+%D1%83+%D0%A5%D0%A5+%D1%81%D1%82.+&hl=ru&as_sdt=0,5
59. Савлущинська Л. Г., Філь І. В. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів // Наука і освіта. – 2013. – №. 6. – С. 176-178. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/4656/1/%D0%A4%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%83%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D1%80%D1%96%D0%B2%20%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B8%20%D0%B2%20%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf>
60. Савшак Т. Розвиток методики навчання історії в українських школах і гімназіях Галичини кінця XIX–поч. XX ст // Молодь і ринок. – 2012. – №. 7. – С. 148-152. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:rV8ER2Uc2gkJ:scholar.google.com/+%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%B0+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97+%D0%B2+%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96+%D1%83+%D0%A5%D0%86%D0%A5+%E2%80%93+%D0%BF%D0%BE%D1%87.+%D0%A5%D0%A5+%D1%81%D1%82.+&hl=ru&as_sdt=0,5
61. Серова Г. В. Оновлення змісту шкільної історичної освіти в контексті євроінтеграції. – 2022. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:AQnZn70BB8QJ:scholar.google.com/+%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82+%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8&hl=ru&as_sdt=0,5
62. Слободянюк Д. Висвітлення проблеми голодомору в шкільних підручниках історії // Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини. – 2022. – С. 169-171. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:QGDJPGJdQUUJ:scholar.google.com/+%D0%A8%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9+%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA+10+%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+%&hl=ru&as_sdt=0,5
63. Смагін І. І. Еволюція методичних підходів до роботи з хронологією в процесі навчання історії // Український педагогічний журнал. – 2017. – №. 4. – С. 45-51. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:98QXuqzHpvvJ:scholar.google.com/+%D0%BF%D1%80%D0%BE+%D0%B2%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D0%B2+%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%86%D1%96+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97&hl=ru&as_sdt=0,5

64. Тарапон О., Молоткіна В., Потапенко Р. Уявлення про простір у шкільному курсі історії (на матеріалах підручників для 5 класу закладів Загальної середньої освіти). – 2023.– [Електронний ресурс] // Режим доступу:http://ephshair.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/7173/%D0%A2%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%BD%20%D0%9E.%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D1%80_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y
65. Терно С. Складові ефективного навчання або Що потрібно знати вчителю про пізнавальні процеси учня. /Сергій Терно //Історія в школах України. – 2005. – №. 4. – С. 8-11. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/32295090/Skaldovi_efectyvnoho_navchannya-libre.pdf?1391499878=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3D32295090.pdf&Expires=1700252985&Signature=bkDWLgQbkr-2NbhC0S~YJHj78cr4H1n5NIU3HOw~aSqdVC1KVoS~Oh1z44~Pkd5TKY0nqLbQauNb5Akrny6hadJmnlXKQQUXYH3DRs8bvV25L1OLZjyEHUNNWWAQcXrPOJnNKh2DBNyL~JqeKOxHBfilh4m~kBfblZk5eJuQfgAEDRRo~5SYfS67Mav7OyxOpQCSd2LWjrNRuKkl2mVA8aJDTSTb1-f9TU2ne96c~YjaAiDu7K9b-0bls8UnKdkVQHmRzWidsVSQGmXcaQgF2bolNPIwjBSduBs7uZgci3gMfnhG4Lt55gH-pGix21FNcsSiRfs24GSlvErEBTOSQ_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
66. Ткачук Т. А. Розвиток пізнавальної активності дітей дошкільного віку у спілкуванні з вихователем. – 2004. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:FP89THGJF2IJ:scholar.google.com/+%D0%9F%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96+%D0%B2%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BD%D1%8F+&hl=ru&as_sdt=0,5
67. Трэф'як Я. Методика краєзнавчої роботи в школі / Я. Трэф'як // Історія в школах України. - 2008. - №1. - С.33-37.
68. Турянська О. Ф. Психолого-педагогічні й методичні засади визначення цілей історичної освіти // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2010. – №. 2. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:fm59X9KDHh0J:scholar.google.com/+%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8+%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D1%83+%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97+%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.+&hl=ru&as_sdt=0,5
69. Фазан В. Вивчення педагогіки у вищих навчальних духовних закладах України (поч. XIX–20-ті роки XX ст.) // Педагогічні науки. – 2011. – №. 1. – С. 158-165. .– [Електронний ресурс] // Режим доступу:https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:egWTNdT_2d4J:scholar.google.com/+%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%B0+%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97+%D0%B2+%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%96+%D1%83+%D0%A5%D0%86%D0%A5+%E2%80%93+%D0%BF%D0%BE%D1%87.+%D0%A5%D0%A5+%D1%81%D1%82.+&hl=ru&as_sdt=0,5
70. Флегонтова Н. М. Ф Педагогічна організація культурного дозвілля школярів: Навчально-методичний посібник. — К.: Освіта України, 2007. — 144 с.
71. Царенко О. М. Педагогічні основи формування у майбутніх учителів умінь застосовувати ТЗН у навчально-виховному процесі. – 2000. – [Електронний ресурс] // Режим доступу:<https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:EZVoiIXWVicJ:scholar.google.com/+%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%>

[BE%D0%B2%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8+%D0%A2%D0%97%D0%9D&hl=ru&as_sdt=0,5](#)

72. Ціборовська-Римарович І. Видовий та джерелознавчий аналіз документів з історії книги та історії бібліотек в Україні XVI – першої чверті XIX ст. //Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І Вернадського. – 2012. – №. 34. – С. 259-279. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:2sAu8aBxHe0J:scholar.google.com/+%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82+%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BB+%D1%96%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C+XVI%E2%80%93XIX+%D1%81%D1%82&hl=ru&as_sdt=0,5
73. Чусова О. М., Ваколя З. М., Чейпеш І. В. Педагогічноосновидистанційного навчання. – 2021.– [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/51792/1/36.pdf>
74. Шевченко Л. Розвиток поняття «педагогічні технології» в педагогічній науці та практиці //Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems. – 2013. – №. 36. – С. 484-490. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:0fsxSUJzWDoJ:scholar.google.com/+%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D1%8F%D1%82%D1%82%D1%8F+%E2%80%9E%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%E2%80%9D+%D0%B2+%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D1%96%D0%B9+%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%86%D1%96&hl=ru&as_sdt=0,5

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dspace.uzhnu.edu.ua:8080/jspui/>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами(Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)